

AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Cem Eroğul

Ulus-Devlet ve Küreselleşme

"Sermayenin enternasyonalinin büyük düşü, temel birimlerin, ulus-devletlerden çok daha güçsüz, çok sayıda 'bölgesel' diyebileceğimiz kuruluşun, dünya çapındaki bu yeni biçimlenmede yeni oyuncular haline gelmesidir."

"Bugün artık sermaye ulusal niteliğini yitirip enternasyonal bir hale gelince, emekçi yığınların elindeki en önemli araç artık sendikalar değil, ulusal devlettir. Çünkü, dünya çapındaki bir saldırıya, bir boğma hareketine, ancak ulusal devletlerle karşı çıkılabilir."

"...bugün artık demokrasi her taraftaki yığınlar için yaşamsal bir önem kazanmıştır. Eskiden de önemliydi, ama bugün daha da önemli hale gelmiştir."

"Ulus-devletin gücünü yoketmek, sosyal devleti ortadan kaldırmak, sermayenin dünya çapında sultasını gerçekleştirmek için kullanılan tüm yöntemler, yığınlara demokrasinin gereği olarak sunulmaktadır. İşte bu kocaman bir aldatmacadır."

"Demokrasi, dünya çapında ne ölçüde gelişirse, bu saçma sapan, doğayı tüketen, insanı tüketen, bolluk içinde yokluk yaratan, insanlık dışı düzeni aşma olasılığı yükselecektir. Dolayısıyla çözüm her yerde demokrasidir."

Küreselleşmenin amacı, ulus devleti parçalama ve yutma mıdır? Neden bu amaca yönelmiştir?

Yaşadığımız küreselleştirme olayı, bir kapitalist enternasyonal olarak tanımlanabilir. Bu, tarihin bir cilvesi. 19. yüzyılın ikinci yarısında, işçi sınıfı bir enternasyonal kurma çabası içindeydi. İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu çabalar noktalandı. Ondan sonra, bu ülkü boş bir düş haline geldi. Buna karşılık, bu yöndeki ülküyü, sermaye sınıfı sahiplendi. 1950'li yılların sonundan itibaren bu çabalar başladı. İkinci işçi enternasyonalinin 100. yıldönümüne rasgelen 1989'dan sonra, ABD'nin önderliğinde dünya çapında bir kapitalist enternasyonal kuruldu. Anımsayacaksınız, sermaye sınıfının, işçi sınıfının enternasyonalizmine karşı en büyük eleştirisi, "Bunlar vatansızdır, ulus dışıdır, beynelmilecidirler" yönündeydi. Bu tanı, şimdi artık sermaye sınıfı için geçerli hale gelmiştir. Bugün sermaye sınıfı, artık enternasyonalci olduğu için ulus dışı, vatan dışı hale gelmiştir. Onun içindir ki, vatanperverlik olsun, ulus devletin korunması olsun, bu tür değerler artık aşılmış kabul edilmektedir.

Saniyorum, gelişmenin özü bu. Hepsi bunlardan kaynaklanıyor. Böyle olunca, sermaye sınıfının çıkarı dünya çapında serbestçe at oynatmaktadır.

Bu ne demek? Dünyanın her yerinde istediği gibi üretim yapabilmek, istediği gibi mal ve hizmet satmak ve daha önemlisi de, sıcak para denen spekülative parasını bütün dünyada istediği gibi dolaştırmak, en yüksek kâr oranı neredeyse, anında oraya ulaşmaktır. Bu, iletişim devrimiyle zaten olanaklı hale gelmiştir ve şu anda çok büyük çapta görünen bir olaydır tüm dünyada. Bugün, günde mal ve hizmet dolaşımının elli katı para dolaşımı olmaktadır. Demek ki, sermaye, hem enternasyonal hale

gelmiştir, hem de bu sermayenin içinde mali sermaye kesimi egemen hale gelmiştir. Bu serbestliğini, kendi güvenliğini ve kârını gerçekleştirmek için sermaye, dünyadaki bütün engellerin kaldırılmasını istemektedir.

Bu engeller nereden geliyor? Bir kere, ülkelerin sınırları engel. İkincisi, bu sınırlar içindeki devletlerin kural koyma gücü engel. Onun için bunların zayıflatılması gerek. Bunlar nasıl zayıflatılır? Devlet zayıflatılır. Devleti zayıflatmanın birkaç yolu var.

Bir tanesi, doğrudan doğruya devleti eritmektir. Avrupa Birliği'nde, Kuzey Amerika NAFTA birliğinde ve Japonya eksenini etrafında Uzakdoğu'da Pasifik Birliği adı altında biçimlenen kümelenmeler bunun araçlarıdır.

Bir başka yol, doğrudan doğruya devletlerin parçalanması ya da yok edilmesidir. Kaba bir yol, ama bu da yaşandı. Doğu Bloku çöktükten sonra Doğu Almanya, Batı Almanya tarafından yutuldu. Yugoslavya parçalandı, Çekoslovakya parçalandı. En önemlisi Sovyetler Birliği parçalandı.

Üçüncü bir yol, merkezi devletlerin gücünü kırmak. Bu nasıl olabilir? Bir, kural koyma güçleri azaltılarak. Örneğin, iç politika alanında Uluslararası Para Fonu'nun, Dünya Bankası'nın kurallarına uyma zorunluluğu.

İkinci bir yol, devletlerin dibini oymaktır. Bunu bölge yönetimleri kurarak, "yerelleştirme"yi ileri boyutlara götürerek sağlamaktır. Sermayenin enternasyonalinin büyük düşü, temel birimlerin, ulus-devletlerden çok daha güçsüz, çok sayıda "bölgesel" diyebileceğimiz kuruluşun, dünya çapındaki bu yeni biçimlenmede yeni oyuncular haline gelmesidir. Bu yönde birtakım oluşumlar var. Örneğin, Avrupa Konseyi'nde yerel ve bölgesel temsilciler meclisinin kurulması, bunun binbir işaretinden bir tanesi. Son bir yol da, bizim yakından tanıdığımız özelleştirme tutkusudur.

Yerelleştirme neden emperyalizmin yararınadır?

Bir ulusal devletle başa çıkmakla, bu ulusal devletin alt birimi olan büyük sayıda yerel birimle başa çıkmak karşılaştırılırsa, kafa tutacak muhatabın gücünün zayıfladığı açıkça ortaya çıkar. Diyelim ki, bir yerde serbest bölge kurmak, özel sermayeye özel olanaklar sağlamak, istiyorsunuz. Bunun pazarlığını, güçlü bir ulusal devletle yapmak yerine, zayıf bir yerel birimle yapmak, tabii ki sermayenin işine gelir. Bu çerçeveye iyice akılda tutulursa, bugün dünya çapında gelişmekte olan azınlıkların korunması siyasetinin bir yönüyle ne anlama geldiği apaçık ortaya çıkar. Ulusal devletler içinde azınlık haklarının körüklenmesi ve işte bu yerelleştirme, bölge yönetimleri ile ulusal devletleri zayıflatma siyasetine hizmet eden yaklaşımlardır.

Azınlık hakları ile birlikte, bir anlamda kavmiyetin, ırkçılığa varan milliyetçiliğin, dinsel temaların da küreselleştirme sürecinde güçlenmesinin nedenini neye bağlıyorsunuz?

İşin birkaç boyutu var. Milliyetçilik, kuşkusuz, uluslararası sermayenin istediği bir şey değildir. Uluslararası sermaye, milliyetçiliği körüklememektedir. Olan şudur: Milliyetçilik, ulus-devletin karşılaştığı saldırının yarattığı bir tepkidir, sermaye enternasyonaline bir karşı çıkıştır. İlerici değil, gerici bir karşı çıkıştır. Ama, bir karşı çıkıştır.

Bir yönüyle dinseliliğin yaygınlaşması da böyledir. Çünkü, yeni enternasyonalin saldırıları karşısında ulus-devletin ve özellikle sosyal devletin korunmasından yoksun kalan yığınlar, sığınacak birtakım ideolojiler aramaktadırlar. Din de böyle teselli edici, giderek zorlaşan bir dünyada yaşamı manen kolaylaştırıcı bir rol oynamakta-

dır. Bu, işin bir yönü. O bakımdan da milliyetçiliğin aksine, sermaye enternasyonal bir ölçüde dinciliğin yayılmasından da hoşnuttur. Çünkü, bir supap vazifesi görmektedir. Bir yönüyle bundan hoşlanmaktadır.

Dünya çapındaki bir sömürüyü yürütebilmek için yığınlardaki bilinçlenme olasılığını olabildiğince kırmak gerekir. İşte, akıl değerleri dışındaki bütün akımlar da buna hizmet etmektedir. Yalnızca din değil, akılcılığı reddeden modern felsefeler de öyle. Postmodernizm gibi bir felsefe de buna hizmet etmektedir. Çünkü, toplu karşı çıkışların başarılı olabilmesi için mutlaka bilimsel bir anlayışa dayanan bir bilinçlilik gerekir. Bunun yeşermesini de dinciliğin yayılması geriletmekte, kösteklemektedir. Onun için de sermayenin işine gelmektedir.

Sermaye, ulusal niteliğini yitirince, ulusun şu ya da bu bölümü için bir özveride bulunmayı, artık tahammül edilmez bir yük olarak görmektedir. Eskiden, Keynesçilik zamanında, özverinin bir mantığı vardı. Çünkü sermaye, öncelikle ulusal pazarına bakıyordu. Sermayenin, o ulusal pazarda alıcı bulabilmek için yoksul insanların alım gücünü yükseltecek sosyal devlet siyasetlerine ihtiyacı vardı. Şimdi ise, sermaye artık bu sınırlar dışına çıktığı için, filanca ülkedeki sosyal devlet harcaması ona çok büyük bir külfet gibi gelmektedir. İsyen etmekte, haksızlık olarak görmektedir bunu sermaye. Niye filanca ülkenin yoksul insanının durumunun düzeltilmesi için katkıda bulunsun? Artık vatanperverlik, ulus boyutu kalmadı ki... Ama burada, sermaye için bir tehlike de var. Sosyal devlet korumasından yoksun kalmış insanlar, bir başkaldırı sürecine girebilirler. İşte din, yığınların gözünü öte dünyaya çevirmekle, yığınlara tevekkül aşılama ile bu tehlikenin uzaklaştırılmasında yardımcı olur.

Sizce milli burjuvazi bu duruma direnç göstermiyor mu?

Çok eski bir tartışmaya gidiyoruz bu soruyla. Ta Türkiye İşçi Partisi'nin kurulduğu günlerde hararetli olan bir tartışmaya dönüyoruz. O günlerde de ben, milli sermayenin önemli bir güç olabileceğine inanmadım, şundan dolayı:

Sermayenin milli olması demek, bir ülkedeki sermaye güçlerinin, o toplumun lokomotifi olabilmesi, o toplumu evirip çevirip belli bir düzeye getirebilmesi demektir. Yani, Batılı kapitalist sınıfın yaptığını yapabilmesi demektir. Aşağı yukarı Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden itibaren, daha önce bu trene binmemiş olan toplumlarda, sermaye eliyle emperyalizme rağmen bir ulusal kalkınma sağlamak nesnel olarak olanaksızlaşmıştır. Dünya çapında bunun bir iki istisnasını bulmak mümkündür. Ama genel kural olarak, şunca az gelişmiş ülkede ulusal bir sermaye lokomotifi ile dünya piyasasına çıkıp kalkınmasını gerçekleştiren pek yoktur. Onun için ulusal sermaye, az gelişmiş ülkelerde daha başından beri ciddi bir güç değildi ki bugün ortaya çıksın.

Zaten dikkat ederseniz, bütün dünyada yerli sermaye, yabancı sermayeye tamamen kucak açmıştır. Hatta, yerli ve yabancı ayrımı bile anlamsızlaşmıştır. Sermaye, bugün o denli içice girmiştir ki, hem üretim faaliyetlerinin hem pazarlamanın, tanıtımın bütün aşamaları ve ondan sonra ortaya çıkan para cinsinden sermayenin şu ya da bu alana kayması bakımından öylesine içice girmiştir ki sermaye bakımından, dünya çapında kimin elinin kimin cebinde olduğu gerçekten belirsizleşmiştir. Böylece, yerli-yabancı ayrımı da anlamsızlaşmıştır.

Bağımsızlığı, Batı'nın uygarlık çizgisini özümseyerek, Batı'nın düzeyine ulaşmak olarak algılıyoruz. Yani, Batı'ya teslim olmak değil. Yeni dünya düzeninde bağımsızlığın önemi nerede?

Sorunu, yine sınıfsal bir temele oturabilirsek, daha iyi anlarız. Sermayenin enternasyonalı, bir olgu. Bu olguda bir şeye dikkat çekmek istiyorum:

Sermaye paranın, malın, hizmetlerin serbest dolaşımından yanadır da işgücünün uluslararası serbest dolaşımından yana değildir. Dolayısıyla, bu beynelmilelciliğin bir ayağı eksiktir. O ayağı da nedir? Halktır. Başta, emeğiyle geçinendir, işçi sınıfıdır. Bunlar, enternasyonalleşme hareketinin dışındadır. Bugün emekçiler, her ülkede artık ulusal sınırların, yani ulus-devletin baş taşıyıcısı haline gelmişlerdir. Temel olgu işte bu. Durum böyle olunca, her ülkede yer alan yığınların, sermayenin, Atatürk'ün deyimiyile "arsıulusallaşması" karşısında, buna karşı koymak için kullanabilecekleri araçlar nelerdir, buna bakmak lazım.

Eskiden, sermaye özellikle ulusal sınırlar içinde etki-
liyken, buna karşı çıkmak için sendikalar en önemli araç-
lardı. Bugün artık sermaye ulusal niteliğini yitirip enter-
nasyonal bir hale gelince, her ülkedeki emekçi yığınların
elindeki en önemli araç artık sendikalar değil, ulusal
devlettir. Çünkü, dünya çapındaki bir saldırıya, bir boğ-
ma hareketine, ancak ulusal devletlerle karşı çıkılabilir.

*Yani, halkın, kamunun örgütü olan devleti mi kaste-
diyorsunuz?*

Tabii, kamunun örgütü. Ancak, kamunun örgütü ol-
ması için ulusal devletin nasıl olması lazımdır? Gerçekten
yığınların devleti olacaksa, bu devletin demokratik olma-

sı gerekir. Devlet demokratik olmazsa, hiçbir zaman emekçi yığınları sermaye enternasyonaline karşı koruma işlevini yerine getiremez. Onun için bugün artık demokrasi her taraftaki yığınlar için yaşamsal bir önem kazanmıştır. Eskiden de önemliydi, ama bugün daha da önemli hale gelmiştir.

Çünkü demokrasi ulusal devleti kullanabilmenin ko-
şuludur. Bir nokta da şu: Ulusal devlet, demokratik ol-
mazsa güçlü de olamaz. Güçlü olmazsa, uluslararası ser-
maye karşısında, kendi halkının çıkarlarını koruyamaz.
Dolayısıyla da bağımsız olamaz.

Bağımsızlığı, iyi anlamak gerek. Bugünkü dünyada, üretim güçlerinin bugünkü gelişmişlik düzeyinde, elbette, dünyadan kopuk, dünya iktisadi, ticari ağından tam bağımsız bir ortam düşünmek olanaksızdır. Böyle bir şey söz konusu olamaz. Bugünkü devlet bağımsızlığını, eski ulusal sermaye günlerinde, bir sendikanın sarı sendika olmamasına, gerçekten işçinin sendikası olmasına benzetmek gerekir. Bir ulus-devletin bağımsız olması demek, kendi emekçi halkının çıkarlarını tıpkı sendikaların iç sermayeye karşı yaptığı gibi, gerçekten savunması ve dışı dış bir pazarlık yapabilmesidir.

Bağımsızlık budur. Nasıl ki eskiden "Sendikalar ba-
ğımsız olmalı" dediğimiz zaman, bunu "sendikaların ulu-
sal yaşamın dışına çıkması gerekir" anlamında söylemi-
yorsak, bugün de "Ulusal devlet, dünya ilişkilerinden kop-
malı, dışına çıkmalı" demiyoruz. Bağımsızlık demek, kendi halkının çıkarlarını kendi halkına dayanarak, ondan aldığı güçle koruyabilmek demektir.

Yeni dünya düzeni sürecinde, özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler, sizin söylediğiniz anlamda, demokratikleşme adımları atabilirler mi?

Özellikle az gelişmiş ülkelerdeki halkların, bu adımları atmaları kaçınılmaz. Başka türlü, insanlık için hiçbir umut yoktur. Ancak, "demokratikleşme" genel bir sözdür. Bundan ne anlamak gerekir? Bugünkü dünyamızda demokratikleşme, çok geniş ölçüde insan haklarının gelişmesiyle özdeşleşmiştir. Çünkü, eskiden demokrasinin tanımının ana ögesi olan seçme, seçilme gibi düzenlemeler, bugün insan hakları dediğimiz genel kavramın ayrılmaz parçası olarak düşünülmektedir. İnsan haklarının çok boyutu var. İnsan haklarının kişiyi devlete karşı koruyan, devletin işe karışmamasını gerektiren bir boyutu var. Diğer yandan sosyal haklar dediğimiz bir boyut var. Bir de, insan haklarının doğrudan doğruya demokrasi ile ilişkili olan siyasal haklar bölümü var. Demek ki, insan hakları geniş bir yelpaze. Bunu akılda tutmak gerek.

Emperyalizm, az gelişmiş ülkelerde demokratikleşmeyi ister mi?

"Emperyalizm demokrasiyi ister mi?" demek, "Emperyalizm az gelişmiş ülkelerde insan haklarının genişlemesini ister mi?" demektir. Öyleyse, emperyalizmin demokrasi ile ilişkilerini irdeleyebilmek için, emperyalizmin insan haklarının çeşitli boyutlarına karşı tutumunu değerlendirmek gerekir. Bir örnek, sosyal haklardır. Emperyalizm, bilindiği gibi, sosyal haklara karşıdır. O yönüyle demokrasiye de karşıdır. Demokrasi, insan hakları demekse, sosyal haklar da insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Emperyalizm, özellikle bu parçadan hoşlanmaz.

Buna karşılık, olumsuz haklar -olumsuzluğu değerlendirme biçiminde değil, teknik terim olarak söylüyorum- yani yönetilenleri devlet karşısında koruyan, bireylere güvenceler sağlayan haklar bakımından, sermaye, insan haklarından yanadır. Çünkü, sermayedar insandır. Sermayedar, dolaştığı yerde can ve mal güvenliği istemektedir. Onun için bütün dünyada bu anlamda insan haklarının gelişmesini istemektedir.

Nasıl ki Osmanlı'nın dışa açılmasıyla, Tanzimat'tan sonra imparatorluğa insan haklarının gelmesi, aynı olgunun iki yüzü biçiminde ortaya çıktıysa, dünya çapında da bugün bu böyledir. Sermaye, bir yönüyle sömürgeci, bir yönüyle özgürleştirici olmuştur. Sermaye, her tarafta, insan haklarının bu yönünün geliştirilmesini istemektedir. Dolayısıyla, bu bakımdan demokratik gelişmelere destekçidir.

Sermaye, bir de iletişim özgürlüğü ister. Çünkü iletişim, enternasyonalleşmiş sermayenin can damarını oluşturmaktadır. Öte yandan, iletişim dünya çapında herkesin ne öğreneceğini, ne bilmeyeceğini, nasıl koşullandırılacağını belirleme gücü demektir. Onun için bu özgürlük, sermaye açısından çok önemlidir.

Görüldüğü gibi bunlar, iki yüzü olan işlerdir. İletişimin özgür olması, soyut olarak düşünüldüğünde, insan hakları açısından önemlidir ve demokrasiye hizmet eder. Ancak, demokrasiye bu hizmet, aynı zamanda sermayenin çıkarının da gerçekleşmesini sağlayan bir hizmettir. Bu yönüyle de sermaye, demokrasiden yana olur. İş karmaşıktır. Onun için aldatmacaya, yanıltıcı propagandaya da çok elverişlidir, iletişim devriminin verdiği olanaklarla bugün yaşanan enternasyonalleşme olgusu, büyük bir demokratikleşme hareketi olarak sunulmaktadır. Ne denmektedir? İşte, "Artık kardeş olduk, eşitlik geldi. Dünya

kocaman bir köy oldu. Hepimiz aynı köyün sakinleriyiz" gibi.

Küreselleşmenin, dünya halklarını sömürmenin aracı olduğunu gördük. Oysa küreselleştirme demokrasinin çok önemli bir doruğu olarak sunuluyor. Yine, devletin dibini oymak için geliştirilen çeşitli oyunları gördük. Oysa, bütün bunlar demokrasinin zaferi olarak gösteriliyor. Ne deniyor? "Devlet baskı aygıtıdır. Devlet ne kadar zayıflarsa, demokrasi o kadar gelişir." Yani, bugün uluslararası sermaye, 19. yüzyılın sonundaki anarşist hareketin sloganlarını kullanmaktadır. Ulus-devletin gücünü yok etmek, sosyal devleti ortadan kaldırmak, sermayenin dünya çapında sultasını gerçekleştirmek için kullanılan tüm yöntemler, yığınlara demokrasinin gereği olarak sunulmaktadır. İşte bu kocaman bir aldatmacadır.

Örneğin, Türkiye'de ulus-devletin altı nasıl oyuluyor?

Türkiye'de birçok örneği var. Birisi, iktisadi politikada bağımsızlığın yitirilmesidir. Memurunuza ne maaş vereceğinizi bir yabancı enternasyonal kuruluş belirlemektedir. İkincisi, doğrudan doğruya dış siyaset bakımından etkisi var. Örneğin, yaşamsal ulusal bir sorunumuz olan Kıbrıs konusunda ulus-devletimizin hareket olanakları çok kısılmıştır. Bir başka gelişme, azınlık yaratma çabasıdır. Bu da, ulus-devletin bütünlüğünü parçalama yönünde bir girişimdir. Ulus-devletin gelişmesini destekleyen bir başka gelişme de dinciliğin, İslamcılığın gelişmesidir. Ümmetçilik ulus-devlet anlayışıyla doğrudan doğruya çatışan bir anlayıştır. 1980 darbesinin baskıcı hukukunu da buna ekleyebiliriz. Özetle, demokrasinin ve bağımsızlığın gelişmesinin karşısına dikilen bütün engeller, Türkiye'de .ulus-devletin dibini oymak için başlatılmış, gelişti-

rilmiş olan hareketlerdir. Hepsinin ortak paydası, demokrasinin, bağımsızlığın zayıflatılması, demokrasi ve bağımsızlığın olabileceğinden daha az gelişmesine yol açılmasıdır. Niye? Çünkü bir devlet, ancak demokratik olduğu ölçüde güçlü ve bağımsız olabilir. İşin püf noktası budur. Dolayısıyla, demokrasiyi destekleyen her şey devletin gücünü de zayıflatmaktadır.

Sizin aktarmaya çalıştığınız devlet yapısının, 1982 Anayasası'nda ruhunu bulan "güçlü devlet" ile farkı var değil mi?

Çok yaygın bir yanlış var. 1982 Anayasası anlayışında deniyor ki "Devletin güçlü olması için yurttaşın zayıf olması lazım." Oysa tam tersine, devletin güçlü olması, yurttaşın güçlü olmasına bağlıdır. Bu gerçeği son yıllarda yabancı örneklerde de çok açık bir biçimde yaşadık. Örneğin İran'da yaşadık. Yani devletin gücü, ordusunun, polislerinin gücü demek değildir. Devletin gücü, yurttaşının gücüdür. Doğu Bloku'ndaki gelişmelerde yaşadık. O güçlü olduğu sanılan yapılar, kâğıttan şatolar gibi yıkılıverdi.

Demek ki gerçek güç demokrasidedir. Bir devlet ne kadar demokratik olursa, o kadar güçlü olur. Onun için, solcular güçlü devletten yanadırlar. Devleti illa da düşman gören eski anlayış çok yanıltıcıydı. Solcuysan, devleti, güçlü devleti savunmak zorundasın. Çünkü, solu bugün dünya çapında başarılı kılabilen birinci sıradaki araç, devlettir. Yurttaş devlete ne kadar sahip çıkarsa, devlet ne kadar yurttaşın kendisi haline gelirse, hatta yurttaş devletin klasik baskıcı güçleriyle bile ne kadar içli dışlı olursa, yurttaş orduyla, polisle ne ölçüde özdeşleşirse, halk bunlara ne denli egemen olursa, devlet o denli demokratik, dolayısıyla da güçlü olur.

Sizin savunduklarınız, son dönemde ortaya atılan kimi "sivil toplum" görüşleriyle örtüşmüyor...

Hiç örtüşmüyor. Sivil toplumculuk, bir yönüyle yeni dünya düzeninin, sermaye enternasyonalinin çok tehlikeli bir yutturmacasıdır. Devleti zayıflatma operasyonunun da bir aracıdır. Bundan, 'sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi demokrasiye aykırıdır' gibi bir sonuç çıkarmayın. Ama şu sonucu çıkarın: Sivil toplum, ancak devleti sahiplenerek gelişirse, gerçekten demokrasiye hizmet eder. Devleti dışlamamalıdır; aksine, devleti kendine benzetmelidir.

Dünya çapında iki tür 'demokratikleşme' reçetesi öne sürülmektedir. Birincisi ve benim yanlış gördüğüm şudur: Batı'nın pompaladığı, devleti olabildiğince toplum yaşamından soyutlamak: "Ne kadar soyutlarsan, o kadar demokratik olursun." Bunun tam karşıtı anlayış, bence doğru anlayıştır: Devlet, toplum yaşamına ne kadar katılırsa, toplum devleti ne kadar özümserse, demokrasi o kadar gelişir. Sivil toplum kuruluşlarının da bence, hiç gözden kaçırmamaları gereken şey, budur. "Bize karışmayın"dan çok, "Biz size karışalım" demektir doğru sivil toplumculuk.

Küreselleşme sürecindeki tüm bu olumsuz dalgaya karşı, Türkiye gibi ulusal bağımsızlık savaşı vermiş bir ülke direnebilir mi?

Sosyal bilimlerde tahminlerde bulunmak gerçekçi değildir. Onun için, "şöyle olur ya da olmaz" diyemem. "Türkiye, mutlaka bağımsızlığını yitirecektir, parçalanacaktır" ya da bunun tam aksine "tam bağımsız olacaktır" gibi tahminlerde bulunmak gerçekçi değildir. Ama, şunu söylemek gerçekçidir: Türkiye yaşamak istiyorsa, demokratikleşmek

zorundadır.

Bu demokratikleşme nasıl olur? Demokratikleşme, halkın artan sayıda bölümlerinin bilinçlenmesiyle olur. Bilinçlenmek için de, bilimsel dünya görüşlerinin yaygınlaşması gerekir. Sağın hurafeciliğine karşı, solun bilinç yayma çabalarının daha başarılı olması gerekir. Türkiye'nin kurtuluşunun tek şansı budur.

Kimilerine göre, dünya Ortaçağ'ı yeniden yaşıyor. Bu süreç uzun sürer mi? İnsanlığın yararına olmadığı görülen bu düzen nereye kadar sürer?

Dünya çapında bir sınıf savaşı, öteden beri yürüyor: Bu sınıf savaşının sonucu, insanlığın da geleceğini belirleyecektir. Bir bakıma Ortaçağ nitelemesi doğrudur. Çünkü, Batı'da da akıl dışı akımlar büyük güç kazanmaktadır.

Hurafecilik, falcılık, yıldızcılık, tarikatçılık sadece bizim coğrafyamızda değil, bütün dünyada yayılmaktadır. Batı'nın etkili düşünürleri dahil akli reddeden akımların ortaya atılması, bu tanıyı doğrulamaktadır. Buna karşılık, gerçek Ortaçağ'dan çok farklı olan birtakım gelişmeler de var. O da, üretim güçlerinin dünya çapında kazandığı ivmedir. Bu ivmenin ana nedeni, bilimin artık doğrudan doğruya bir üretim gücü haline gelmesidir. Dünya, maddi temelini sürdürebilmek için bugün nesnel olarak bilime gereksinim duymaktadır. Bu, çok büyük ve Ortaçağ'da bulunmayan bir güvencedir. İşte bu, Ortaçağ tehlikesini geniş ölçüde zayıflatan bir güvencedir.

Demokrasi, dünya çapında ne ölçüde gelişirse, bu saçma sapan, doğayı tüketen, insanı tüketen, bolluk içinde yokluk yaratan, insanlık dışı düzeni aşma olasılığı yükselecektir. Dolayısıyla çözüm her yerde demokrasidir.

60. *Emperyalizmin Yeni Masalı: Küreselleşme*

Fransa'daki son olayları hep beraber yaşadık.

Sosyal devletin ortadan kaldırılmasını engelleyebilecek tek güç, Avrupa Birliği içinde emekçilerin dayanışması, savaşımıdır. Az gelişmiş ülkeler de, bunu başardıkları ölçüde, bu karanlıkların aydınlığa doğru evrilmemesi için hiçbir neden yoktur.

Ama bu kendiliğinden olmayacaktır. Bu savaşım verilmezse, Orwell'in düşündüğü tipte, yani dünya insanlığının ileri teknoloji ile uyutulacağı, hem maddi hem manevi anlamda uyuşturucularla büyük yığınların koyun haline getirileceği, kara bir senaryo da olanaksız değildir. Tarihte hiçbir şey kendiliğinden olmaz. Bizim dışımızda bir çözüm yoktur. Burada, bir zamanların yanlış anlaşılması bir solculuğunun yaklaşımı çok yanıltıcı olur.

Yani, "Tarihin çarkları ister istemez bizi şu veya bu yöne götürecektir" görüşü özellikle şimdi tehlikelidir. Tarihte "ister istemez" diye bir şey yoktur. İnsanların mücadelesi, dünyayı ya şu yöne ya da bu yöne götürecektir. Yarın, biz onu nasıl yaparsak işte öyle olacaktır.